

3. FRANTIŠEK CYRIL KAMPELÍK

Co jednomu nemožno, to všem dohromady snadno

František Cyril Kampelík (1805–1872)

Dnes bychom jej zřejmě nazvali aktivistou a publicistou. Po celý život zakládal tento rodák z podkrkonošského Syřenova nejrůznější spolky, společnosti, časopisy a publikoval články, stati i celé knížky na rozmanitá témata - od koňské koliky a cholery přes lingvistické studie a politické stati až po hospodářské texty, které nás v seriálu o ekonomických disidentech budou nejvíce zajímat.

Klikaté studium

Ekonomickými otázkami se Kampelík vlastně začal hlouběji zabývat až v poslední etapě svého života, zejména v šedesátých letech devatenáctého století. Do svých osmatřiceti let studoval, nejprve

filozofii a bohoslovecký seminář v Brně, potom medicínu ve Vídni. Jeho studium se klikatilo a táhlo zejména proto, že neměl prostředky. Studia dokonce několikrát přerušil z existenčních důvodů. Komplikace mu způsobilo i zatčení v roce 1840 na základě podezření z „tajného protirakouského spolčování“, neboť se ve Vídni stýkal se studenty z jiných slovanských zemí a organizoval petici za jazyková práva Slováků. Slovanské jazyky byly vůbec jeho celoživotní vášní, prosazoval dokonce vlastní československou gramatiku, kterou často používal ve svých textech navzdory tomu, že se nesetkala s všeobecným přijetím. Texty tak byly již pro jeho současníky obtížně čitelné. Miloslav Matoušek k tomu v knížce *Život a působení Dr. F. C. Kampelíka* (1947) poznamenává, že „tvrdost, s jakou si řešil sám pro sebe otázku spisovného jazyka, vtiskla mu nakonec vzhled bizarního podivína, který zůstával více a více osamocen uprostřed nové doby“.

Vlastenec a revolucionář

František Kampelík (jméno Cyril přijal až během svého pobytu v bohosloveckém semináři) byl jistě složitá osobnost. Zdá se, že byl nejen tvrdostější, ale i statečný: další

ale se cítím i já jako ♥ 1 ja'

záložny, které v té době vznikaly v Prusku díky Hermannu Schulze-Delitzschovi, a jednu takovou záložnu v Míšni v *Průmyslných návrzích* popisuje. V roce 1861 pak publikuje své neznámější dílo, *Spořitelny po farských kollaturách orbě, řemeslu ze svícezu pomohou*, které sepsal již v roce 1856. Kampelík zde podává podrobný návod, jak založit a provozovat úvěrní družstvo v podmínkách chudších venkovských obcí, jaké znal z vlastního kraje. Na rozdíl od záložen typu Schulze-Delitzsch měla tato venkovská úvěrní družstva fungovat lokálněji, na území jedné farnosti (kollatury), a k členství v nich nebylo třeba vkládat členské podíly (kapitál).¹ Namísto toho měli převzít ručení vážení a movití občané příslušné farnosti. V další zajímavé publikaci, jejíž zkrácený název zní *Všeobecná asekurace* (1864), vyzývá Kampelík k zakládání okresních či krajských pojišťoven proti živelným pohromám, do nichž by byl povinen přispívat každý. Z takto obdržených peněz by pojišťovna mohla poskytovat nejen náhrady při pojistné události, ale i laciné úvěry na smysluplné projekty, včetně znovuvysazování lesů, čímž by se bránilo povodním. Na téma vztahu lesních holosecí a přivalových vod vydal samostatnou publikaci ještě o rok později – stejně jako v předešlých případech vlastním nákladem.²

Skutečné bohatství

V Kampelíkově životě, stejně jako v životě českého národa, se v té době vyjasňuje. Od roku 1860 se uvolňuje politická situace a nastává rozvoj spolkového i hospodářského života. Kampelík se aktivně účastní této renesance, což usnadňuje i to, že se konečně přestává stěhovat a v roce 1860 definitivně zakotvuje v Kuklenách (dnes předměstí Hradce Králové). Stává se jednatelem Hospodářské jednoty pro kraj Královéhradecký (sdružení na podporu podnikání), organizuje hospodářské výstavy a pomáhá zakládat nejen akciové společnosti, ale například i obytný spolek tkalců v okolí Opočna. Zároveň si zachovává kritického ducha a v roce 1866 vydává další ekonomické pojednání (*Z nedostatku peněz orba, obchod, průmysl, řemesla v nynější době klesají...*), v němž interpretuje názory svého opočenského přítele Josefa Kadečky. Autoři upozorňují na aktuální problém – nedostatek kolující měny, daný její vazbou na zlaté rezervy – a navrhují řešení: nový národní měnový systém, založený na nových principech. Skutečné bohatství přitom nejsou peníze, ty jsou „pouhé známky“, ani zlato. Skutečné bohatství spočívá v úrodné půdě a také v tom, co je na ní vybudováno, zdůrazňuje Kampelík.

Ačkoliv byl prý „širokoramenný, statný typ, celkem dobře odolávající chorobám a nepohodlí života“, po šedesátce se jeho zdraví začalo zhoršovat. Zemřel v sedmašedesáti letech a jeho pohřeb byl mimořádnou událostí, které se zúčastnilo velké množství lidí včetně zástupců všech spolků, sdružení a společností, které pomáhal zakládat. Kampelík, který si často za svého života hořce stěžoval na nepochopení, by tak mohl být spokojen. Ještě spokojenější by asi byl, kdyby věděl, že téměř dvacet let po jeho smrti začnou v českých zemích vyrůstat venkovská úvěrní družstva podle jeho modelu. Ačkoliv přímo byla inspirována německými úvěrními družstvy Raiffeisen, byla jejich struktura až na některé detaily (ručení v nich bylo neomezené, tj. v případě finančních problémů ručili všichni, nejen movití členové) velmi podobná Kampelíkovým návrhům. Pro tato

úvěrní družstva, která se záhy rozrostla do tisíců a stala se páteří předválečného československého zemědělského družstevnictví, se, jak víme, vžil název „kampeličky“.

Nadšený filolog tak zároveň obohatil, alespoň tímto slovem, svou mateřštinu.